



Lutherläsaren 84

INNEHÅLL

LEDAREN. <i>Dopet - det första sakramentet.</i> Av Kristian Norrback.....	3
LUTHER OM PS. 23. Del 1. Texten utvald och översatt av Tord Carlström.....	9
SAMTIDEN UNDER LUPPEN. Analys av kyrkliga företeelser i vår samtid. Kommentarer av..... Boris Sandberg, <i>Hur blir det med prästvigningarna?</i>	28
Otto Granlund, <i>Linjen är tydlig och klar</i>	35
LUTHERS TESER, 69-95. Texten (utvald och) kommenterad av Kristian Norrback.....	37
LUTHER OM DET GODA LIVET OCH DEN GODA DÖDEN (Ps. 90:12). Texten utvald och översatt av Markus Engström, ur andaktsboken, Martti Luther. Yksin armosta. 365 päivää <i>Martti Lutherin seurassa</i> , s. 290-291.....	43
REDAKTIONSROUTAN.....	Bakpärmen

PÄRMBILDEN: Ikonmålning av Jesus som den gode Herden.

LUTHERLÄSAREN



NR 84 - SEPTEMBER 2017

Dopet - det första sakramentet

Av Kristian Norrback

Vi har en tid uppehållit oss vid Nattvarden och de många frågor kring den som man kämpade med i reformationen, och Nattvarden ser ut vara en brännande fråga i kyrkan också idag. I år har vi fått ett friskt inlägg gällande dopets sakrament med emeritusbiskopen **Matti Väisänen** (Missionsstiftet i Finland) senaste dopböcker *Kaste, usko ja pelastus* och översättningen *Tron, dopet och frälsningen*¹ (översatt av pastor **Otto Granlund**, Missionsstiftet), 2017.

¹ Det är inte lätt att hitta den svenska boken ISBN 978 952 5926 55 2 på nätet. www.lhpk.fi (Missionsstiftet) som står som utgivare bör kunna ge information. Här finns i varje fall böckerna från 2000-2001. Den finska boken *Kaste, usko ...* ISBN 978 952 5926 200 hittar man bl.a. på www.sley.fi/kauppa (förläggaren Sley-Media Oy) och www.kristillinenkirjakauppa.fi

Det är inte först nu biskop Matti Väisänen (född 1934) skriver om dopet. Som luthersk präst kom Väisänen att göra en nästan trettioårig insats som generalsekreterare för rörelsen *Folkmissionen (Kansanlähetys)* från dess tillkomst på 1960-talet till pensioneringen. Redan på 1970-talet skrev han om dopet inom Folkmissionen, som är en en s.k. nypietistisk kyrklig rörelse där omvändelsen betonas mer än sakramenten (*Oletko kastekriissä? Är du i en dopkris?*). På 2000-talet engagerade sig Väisänen i det som idag är Missionsprovinsen i Finland och vigdes som dess första biskop 2010. Han fördjupade sig i dopteologin första gången med de två böckerna *Pyhä kaste Raamatussa* (2000, 419 sidor)² och *Pyhä kaste Kirkossa* (2001, 460 sidor). 2007 disputerade han på *Uuras Saarnivaaras* dopsyn.³

Det är alltså en gammal erfaren präst och författare som skriver *Dopet, tron och frälsningen*, och det märks också. Mer än femton års forskning – och teologisk kamp – ligger bakom de här böckerna (det är bön, betraktelse och anfäktelse som gör en teolog enligt Luther – inte bara betraktelse).

Boken har två delar: *Frälsningsteologisk del*, som avhandlar pånyttfödelsen, dopet och tron (som sådana), och *Dogm-historisk del*, som går igenom ”förvrängningar av dopteologin”, från Luther och Melanchthon, över renlärihetens tid

² *Pyhä kaste ...* recenserades i Lutherläsarens bilaga *Ecclesia* 5:1 2005, s. 38–41. Numret är ett dopnummer med flera artiklar.

³ *Vedestä vai hengestä – Uuras Saarnivaaran kasteteologia*. 2008 ISBN 978 951 618937 9. *Uuras Saarnivaara*, 1908–1998, finsk präst, TD, som verkade inom Suomi Synod i USA och i Finland närmast inom nypietismen. Han forskade i Luthers ”genombrott” och gjorde bl.a. en egen finsk bibelöversättning.

på 1600-talet, genom pietismens uppkomst på 1700-talet och ankomst till Sverige-Finland, till de finländska väckelserörelserna på 1800- och 1900-talet till idag. Kartläggningen av dopteologin inom de finländska väckelserörelserna hörde till det givande redan i dopböckerna 2000–2001, här koncentrerar sig Väisänen på problemet då ”Ordet skiljs från vattnet” i dopläran. Han är en författare som inte mumlar utan sjunger ut, och han lägger inte fingrarna emellan när han utvärderar de olika riktningarna.

Väisänen bygger sin framställning på de centrala begreppen pånyttfödelsen (kapitel 2) och tron (kapitel 4). Han kallar Kristi människoblivande för ”pånyttfödelse” (inom citationstecken) och hävdar att det är modellen för människans pånyttfödelse (utan citationstecken) i dopet. Kanske följande korta citat fångar hans tanke:

”Med tanke på den naturliga födelsen hör avlelsen och födelsen samman. Födelsen förutsätter att man blir avlad, och på avlelsen följer födelsen. På samma sätt hör ordet och dopet samman, då vi ser på pånyttfödelsen. De får inte skiljas från varandra, men inte heller blandas samman eller göras till varandras alternativ” (sid. 31-32).

Problemet kunde kanske sammanfattas så: enligt en rätt vanlig (nypietistisk) uppfattning uppkommer tron inför Ordet (Bibeln), vilket är pånyttfödelsen (Ordet ”avlar” tron), och här finns inte egentligen någon funktion för dopet (födelsen). Med Väisänens formulering har här ordet skiljts från dopet.

Vad hittar en lutherläsare att läsa om dopet? Jämfört med den mängd skrifter av Luther om Nattvarden finns det över-

raskande litet om dopet. En förklaring till det är att medan nattvardsstriderna var ett trefrontskrig mot Rom, mot svärmarna och mot schweizarna, så fanns inte motsvarande stora motsättning gällande dopet varken mot Rom eller schweizarna (Zwingli).

Det var först i svärmarnas utveckling som deras förkastande av barndopet kom fram. Visserligen kritiserar Luther i tidiga skrifter (bl.a. *Om kyrkans babyloniska fångenskap*, 1520, s. 129–161) Rom för att munklöften värderas högre än det heliga dopet, och att den katolska prästen fokuserar på sin ”makt” att förvandla nattvardselementen och är föga intresserad av att döpa människor. Men här finns ingen skarp skillnad i grunduppfattningen, och *Augsburgska bekännelsens* (1530) dopartikel IX ”*Om dopet lära de, att det är nödvändigt till saligheten och att Guds nåd tillbjudes genom dopet samt att barnen böra döpas, för att de genom dopet må framföras till Gud och så upptagas i hans nåd.*” - godkändes i stort av romarna.

Grundtexter om dopet av Luther är naturligtvis katekeserna (1529): ”*Dopet verkar syndernas förlåtelse, frälsar från döden och djävulen och ger evig salighet åt alla, som tror det, som Guds ord och löften lovar.*” (*Lilla katekesen*, IV huvudstycket, dopets nytta); ”*Man ser härav, vilken hög och förträfflig sak dopet är. Ty det rycker oss ur djävulens gap och gör oss till Guds egendom, det dämpar och borttager synden, vidare stärker det dagligen den nya människan samt övar ständigt sitt verk och förbliver i kraft, till dess vi från detta elände komma till den eviga härligheten.*” (*Stora katekesen*, IV delen, *Om dopet*).

Schmalkaldiska artiklarna (1537) med sin artikel om dopet är också Luthers text. För att anknyta till Väisänens dopbok

kan vi lägga märke till hur det också här är dopet/vattnet och Ordet som är grundbegreppen: *"Dopet är ingenting annat än Guds ord med vatten enligt hans instiftelses ordning eller, såsom Paulus säger, 'ett bad i kraft av ordet' (Ef 5:26), och såsom även Augustinus säger: 'Ordet må komma till elementet, och så uppstår sakramentet.' Därför kunna vi icke instämma med Thomas och predikaremunkarna, som glömma ordet och säga, att Gud har nedlagt en andlig kraft i vattnet, vilken genom vattnet avtvår synden, och icke heller med Scotus och barfotamunkarna, som lära, att dopet avtvår synden genom Guds viljas verkan och att detta avtvående sålunda sker allenast genom Guds vilja, men icke alls genom ordet eller vattnet."*

I LL 66 (december 2012) s. 32-46 kan man läsa större delen av en predikan av Luther 1520 om dopet. Här ges till sist Luthers *"Disputation om lagens, Johannes och Kristi dop, hållen 1520"*:⁴

1. **Lagen har ett kroppens dop; Johannes ett bättringens dop; men Kristus har ett nådens dop.**
2. **Av dessa är endast Kristi dop ett sakrament, på grund av Ordet som är effektivt /aktivt och verkar i det men inte i de andra dopen.**

⁴ **Johann Georg Walch** skriver i sin inledning till den här texten (X. 181) att Luther senare ändrade uppfattning om Johannes' dop, och ansåg att det var ett sakrament som gav syndernas förlåtelse. Det finns fortfarande vitt skilda uppfattningar av Johannes' dop.

3. Lagens dop renade kroppsdelar, kläder och kärl, och betydde i Anden den yttre gärningsheligheten och lagens slöja.⁵

4. Johannes' dop drog undan lagens slöja, sänkte alla ner i synden och gjorde att de längtade efter nåden.

5. Kristi dop drar upp dem igen som ligger nersänkta i synden och längtar efter nåden, och gör dem rättfärdiga och till nya skapelser.

6. Liksom lagens dop inte åstadkom någon bättring, utan endast en föraning om den, tills det upphörde i och med Johannes' dop—

7. så förmedlade Johannes' dop ingen nåd, utan gav ångslan och förtvivlan i hjärtana, tills Kristi dop kom.

8. Ingenting är en större motsats till Kristi dop än lagens dop, och ingenting är en bättre förberedelse för Kristi dop än Johannes' dop.

9. Johannes döpte inte bara för att dopet skulle införas med tanke på Kristi kommande dop—

10. utan för att förbereda för Kristus dem, som blivit ödmjukade såväl genom hans tjänst som genom den dödande bokstavens tjänst.⁶

11. Det ser ut som att Kristus inte satte ur bruk och avskaffade Johannes dop, utan i stället fullkomnade det genom att foga till Ordet med löftet.

12. För den skull måste de som redan var döpta med Johannes' dop döpas en gång till med Kristi dop.”

⁵ 2 Kor. 3:12-16, Folkbibeln: ”en slöja över deras hjärtan”, 1917: ”ett täckelse”.

⁶ 2 Kor. 3:6: ”Bokstaven dödar, men Anden ger liv.”



Luthers utläggning av Psalm 23⁷

Del 1

En psalm av David. Herren är min herde, mig ska inget fattas. Han låter mig vila på gröna ängar, han

⁷ Översättning från *Luthers Works* vol. 12 sid 147-179 av *Tord Carlström*. I kommande nummer publiceras resten av utläggningen.

för mig till vatten där jag finner ro. Han ger liv åt min själ, han leder mig på rätta vägar för sitt namns skull. Även om jag vandrar i dödsskuggans dal fruktar jag inget ont, för du är med mig. Din käpp och stav, de tröstar mig. Du dukar för mig ett bord i mina fienders åsyn, du smörjer mitt huvud med olja och låter min bägare flöda över. Ja, godhet och nåd ska följa mig i alla mina livsdagar, och jag ska bo i Herrens hus för alltid.

Utlagd av Dr. Martin Luther en kväll efter tacksägelsen vid matbordet 1536

Idenna psalm prisar och tackar David tillsammans med varje annan kristens hjärta Gud för Hans största välsignelse; nämligen förkunnelsen av Hans kära heliga Ord. Genom det är vi kallade, mottagna och inräknade i den skara som är Guds

församling, eller kyrka. Endast där – och ingen annanstans – kan vi finna och äga den rena läran, den sanna Gudskunskapen, och den rätta dyrkan av Gud.

Den välsignade David, lovar och upphöjer denna ädla skatt mycket underbart med ett härligt beskrivande och bildlikt språk och även med metaforiska uttryck tagna från Gamla Testamentets Gudsdyrkan.

Först liknar han sig själv vid ett får. Gud själv ser noga efter det som en trogen, flitig herde. Han föder det på ett angenämt grönt bete fullt med fint, saftigt gräs, där det finns rikligt med friskt vatten och ingenting saknas. Han för och vägleder det med sin stav på rätta stigar så att det inte går vilse. Och Han försvaret det med sin herdestav så att vargarna inte kan riva det.

Sedan jämför han sig med en gäst för vilken Gud bereder ett bord där han finner

styrka och tröst, vederkvickelse och glädje i överflöd.

Följaktligen tillämpar profeten många slags namn på Guds Ord. Han kallar det ett fint angenämt, grönt bete; friskt vatten; rättfärdighetens stige; en stav; ett bord; balsam, eller glädjens olja (Ps. 45:7) och ett kärl som är fyllt till brädden. Det här gör han helt lämpligt, ty Guds kraft är också mångfasetterad. Tänk på ett får som betar på en fin angenäm äng, i grönt gräs och nära en kall vattensamling, med dess herde närvarande. Han för det med sin käpp eller stav så att det inte går vilse, och vaktar det med sin stav så att det inte lider någon skada utan betar och gläder sig i full säkerhet. Eller tänk på en man som sitter vid ett bord på vilket det finns rikligt med mat och dryck och all slags komfort och glädje, och som inte saknar någonting. Tänk sedan på dem som är denna herdes får som vår psalm sjunger om.

De har överflöd av allt gott inte endast till själen utan även till kroppen så som Kristus säger (Matt. 6:33): **”Sök först Guds rike.”**

Ty närhelst Guds Ord predikas riktigt och rent, verkar det så mycket gott som profeten här nämner. För dem som hör det flitigt och allvarligt – och de är de enda som vår Herre känner igen som sina får – är det angenämt grönt gräs, en kall klunk med vilken Herrens får tillfredsställs och uppfriskas. Det håller dem på rättfärdighetens stigar och bevarar dem från olycka och att lida skada. Och det är för dem ett ständigt lyckligt liv, där mat och dryck och allt slags glädje och behag finns i överflöd.

Med andra ord: dessa Herrens får blir inte endast handledda och vägledda, uppfriskade, styrkta och tröstade av Guds Ord; de hålls också hela tiden på den rätta vägen, beskyddade till kropp och själ i allt slags betryck,

och slutligen övervinner och besestrar de alla vedermödor och sorger som de måste utvärda så mycket som vers 4 nämner.

Kort sagt, de lever fullständigt trygga som människor vilka inga sorger kan träffa, då deras Herde sköter och försvarar dem.

Vi borde därför lära oss av denna psalm att inte förakta Guds Ord. Vi skall lyssna till och lära oss av det, älska och respektera det och hålla oss till den lilla hop där vi finner det, och, å andra sidan, fly och undvika dem som smäddar och förföljer det. Varhelst detta välsignade ljus inte lyser, där finner man varken lycka eller frälsning, inte heller styrka eller tröst för kropp eller själ, men endast oenighet, fruktan och skräck, särskilt när sorg, ängslan, och en bitter död hotar. Som profeten säger (Jes. 48:22), de onda har aldrig frid, oaktat om de har framgång eller misslyckas. Ty när de har framgång då

blir de förmättna, högfärdiga och stolta, och de glömmer vår Herre Gud. Deras enda stolthet och förtröstan står till deras makt, rikedom, visdom och helighet. Dessa bekymrar de sig om att hålla och föröka medan de förföljer och förtrycker dem som hindrar dem.

Men när deras lycka vänder, som den givetvis måste göra – ty den späda jungfru Maria är en sanningssägande sångerska, och hon har aldrig missat en enda not i sin sång – ty de är de mest bedrövliga och eländiga människor, som med hast förtvivlar och blir modlösa. Vad plågar dem? De vet inte var och hur de skall finna tröst. De har inte Guds Ord, som ensamt kan bevara vårt hopp i prövning (Rom. 15:4).

Det här borde ge oss en varning och få oss att inte beakta någonting på denna jord såsom mera värdefullt än välsignelsen av att ha det kära välsignade Ordet och att

vara på en plats där det får predikas och bekännas fritt och offentligt. Lika ofta som en kristen, som hör till en kyrka i vilken Guds Ord predikas, går in i den kyrkan, lika ofta skulle han tänka på denna psalm. Tillsammans med profeten skulle han tacka Gud med ett glatt hjärta för Hans ousägliga nåd genom att placera honom, som Hans får, på en angenäm grön äng, där det finns rikligt med saftigt gräs och friskt vatten. – Det är, för att ha fått möjligheten att vara på en plats där han kan höra Guds Ord, lära sig det och få riklig tröst av det för både kropp och själ.

Den välsignade David visste väl hur dyrbar skatt det är att ha det så. Därför kunde han också ära och sjunga om det på ett så mästerligt sätt och upphöja en så stor välsignelse högt över allting som är värdefullt här på jorden. Det kan man se av denna psalm och andra. Vi borde

lära oss detta av honom och följa hans exempel. Vi skall inte endast vara tacksamma gentemot Gud, vår käre trogne Herde, och prisa Hans outhärliga gåva, som Han har gett oss helt och hållet av godhet, som David gör här i de första 5 verserna; utan vi skall också med allvar be och begära av Honom, så som David gör i den sista versen, att vi måtte behålla denna position och aldrig falla ur Hans heliga kristna kyrka.

Men en sådan bön är ytterst nödvändig, eftersom vi är mycket svaga och har denna skatt, som aposteln Paulus säger (2 Kor. 4:7), ”i **lerkärl**”. Och vår motståndare, djävulen, är mordiskt fientlig gentemot oss på grund av denna skatt. Därför vilar han inte utan går omkring som ett rytande lejon och söker hur han skall sluka oss (1 Petr. 5:8). Han har också en annan hållhake på oss på grund av vår gamla kroppssäck, som vi fortfa-

rande bär på våra axlar och i vilken det fortfarande finns många djävulska lustar och synder. Dessutom är den kära kristna kyrkan nedstänkt och besudlad med så många horribla överträdelser att, på grund av dem är det många som lämnar kyrkan.

Därför säger jag att det verkligen är nödvändigt att vi ber och predikar den rena läran utan uppehåll, till beskydd från alla överträdelser, så att vi härdar ut till änden och blir frälsta (Matt. 10:22).

Den galna, blinda världen vet ingenting alls om denna skatt och värdefulla pärla. Lik en sugga eller annat oberäkneligt djur, tänker den bara på att fylla buken; eller i bästa fall, följer den lögnen och hyckleri och överger sanningen och tron. Därför sjunger den ingen psalm till Gud för Hans heliga Ord. Snarare, när Han erbjuder sitt Ord, hädar och fördömer den detta Ord som villolära. Världen förföljer och dödar

dem som undervisar och bekänner Ordet. De betraktas som fördärvade och de värsta skurkar som världen hyser. Därför är det utan tvekan upp till den lilla hopen att känna denna välsignelse och, tillsammans med profeten, sjunga en psalm eller sång till Gud som tack för det.

Men vad säger du om dem som inte har Guds Ord, t.ex. de som bor här och där bland tyranner och Ordets fiender? Det är sant: varhelst Guds Ord förkunnas där fattas inte frukt, som Jesaja säger i sitt 55te kapitel (Jes. 55:11); och fromma kristna på sådana platser har en förmån som de verkligen prisar. Ty kristna anser det vara en stor förmån att bo på en plats där Guds Ord förkunnas och bekännes öppet och offentligt och sakramenten förvaltas enligt Kristi befallning. Men sådana kristna är inte många till antalet, ty det har alltid funnits många fler falska kristna än fromma.

Den stora massan bryr sig inte om Guds Ord och inte erkänner de det som en välsignelse att de kan höra detta Ord utan skada eller fara. I själva verket blir den fort mätt och äcklad av det och betraktar det som en börda att höra det och motta sakramenten.

Å andra sidan, de som måste underställa sig tyranner ropar efter det dag och natt med stor längtan. Och om de händelsevis får redan en liten bit av brödet, som Kristus har gett oss rikligen, tar de emot det med stor glädje och tacksägelse och använder det väl. Men våra suggor som har detta bröd rikligen och många korgar med stycken (Matt. 14:20), är mätta på det och bryr sig inte ens om att lukta på det. Ja, de kastar omkring det med sina trynen, rotar runt i det, trampar det för sina fötter och springer över det.

Det är sant som det är sagt: När någonting blir var

mans, är det inte uppskattat utan föraktat, hur värdefullt det än kan vara. Olyckligtvis har ett sådant talesätt visat sig särdeles sant när det gäller vårt kära Ord. Där människor har det vill de inte ha det. Men där människor saknar det, där skulle de vara verkligt glada att ha det. Där människor har kyrkan i vilken Guds Ord förkunnas vid sina trappor, där går de och strosar på marknaden under predikan och flanerar längs vallgraven. Där de måste gå tio, tjugo, eller fler mil för det, som vi läser i Psalm 42:4, där skulle de gärna gå med skaran och ledas i procession till Guds hus med glada rop och tacksägelsesånger.

Detta är kort sagt mitt svar beträffande dem som lever under tyranner. De är välsignade vare sig de är skingrade bland turkarna eller under påven, vilka är rånade på Ordet men skulle uppriktigt önska ha det och under tiden tar de tacksamt emot de

fragment som kommer till dem, tills de blir bättre lot-tade. Om de inte är långt borta från orter där Guds Ord predikas och det heliga sakramentet förvaltas enligt Kristi befallning, kan de förstås resa till sådana platser och använda sig av den skatten – såsom många verkligen gör, och blir därför bestraffade till kropp och ägodelar av sina gudlösa regeringar. Om de bor långt borta från sådana platser, måtte de inte upphöra med att sucka efter nådens medel; och vår Herre Jesus Kristus skall helt visst höra deras suckan och tids nog återställa deras lott. Men olyckliga och mer än olyckliga är de som har denna skatt vid sina trappor i rikligt mått och ändå föraktar det.

Beträffande dem uppfylls Kristi Ord (Matt. 8:11): **”Många ska komma från öster och väster och sitta till bords med Abraham, Isak, och Jakob i himmelriket.”**

Beträffande de andra: **”Rikets barn ska kastas ut i mörkret därutanför.”**

Låt detta vara sagt som inledning. Låt oss nu kort betrakta psalmen.

1. Herren är min Herde, mig ska inget fattas.

Först kallar profeten och alla troende hjärtan Gud sin Herde. Skriften ger Gud många vänliga namn; men särskilt kärt och charmigt är det som profeten ger Gud här genom att kalla Honom en Herde och säga **”Herren är min Herde”**. Det är mycket tröstefullt när Skriften kallar Gud vår Tillflykt, vår Styrka, vår Klippa, vår Borg, Sköld, Hopp, vår Tröst, Frälsare, Kung osv. Ty genom sina handlingar och utan uppehåll visar Han verkligen i sitt folk att Han är exakt sådan som Skriften beskriver Honom. Det är ytterst tröstefullt att veta att Han här och på andra ställen i Skriften ofta kallas en Herde. Ty i detta

enda ord ”herde” är samlat nästan alla goda och tröstande ting som vi prisar hos Gud.

Profeten använder därför dessa ord med ett glatt och tryggt hjärta – ett hjärta som är fyllt av tro och överflödar av stor glädje och tröst. Han säger inte, ”Herren är min styrka, min borg”, etc. vilket också skulle vara mycket trösterikt, utan ”min Herde”; som om han ville säga: ”Om Herren är min Herde och jag Hans får, då har jag allt tillräckligt både till kropp och själ. Han skall föda mig väl, försvara och bevara mig från olycka, sköta om mig, hjälpa mig ur alla problem, trösta mig och styrka mig. Kort sagt, Han skall göra för mig det som en god herde kan förväntas göra.”

Alla dessa välsignelser och mera är inneslutna i det enda lilla ordet ”herde”; och så tolkar han det själv strax då han säger, ”mig ska inget fattas.”

Några av de andra namnen som Skriften ger Gud låter nästan för enastående och majestätiska och väcker genast ängslan och fruktan när vi hör dem nämnas; till exempel när Skriften kallar Gud vår Herre, Kung, Skapare, osv.

Men det lilla ordet "herde" är inte sådant utan har en mycket vänlig ton. När den fromme läser eller hör det ger den dem genast en tillförsikt, en tröst, och en känsla av trygghet liksom ordet "fader" och andra ord ger när de tillskrivs Gud.

Därför är denna liknelse en av de mest sköna och trösterika och dock allmännast av alla i Skriften, när den jämför Hans Gudomliga Majestät med en from, trogen, eller som Kristus säger, "**god herde**" (Joh. 10:14), och jämför oss fattiga, svaga, eländiga syndare med får. Man kan dock förstå denna tröstefulla och vackra bild bäst när man går till naturen, därifrån pro-

feterna har tagit bilden och liknande, och lära sig av den egenskaperna och karaktärstragen hos ett naturligt får och en from herdes tjänst, arbete och omsorg. Den som gör detta noggrant är redo att inte endast förstå denna jämförelse och andra i Skriften beträffande herden och fåren, utan skall också finna jämförelserna i högsta grad ljuva och trösterika.

Men, oberoende av hur svagt och litet djur ett får än är, har det ändå den egenskapen att det är mycket noga med att stanna nära sin herde, vara tröstad av hans hjälp och beskydd och följer honom varthelst han leder det. Om det bara är nära honom, bekymrar det sig inte om någonting, fruktar ingen och är säkert och lyckligt; ty det saknar absolut ingenting. Det har också den dygden – lägg märke till detta, eftersom Kristus prisar det särskilt beträffande sina får (Joh. 10:4) – att det noga och sä-

kert hör och känner igen sin herdes röst, vägleds av den, låter sig inte vändas bort från den utan följer den utan att vika av. Å andra sidan bryr det sig inte alls om främmande herdars röst. Fastän de kan locka och fresta det på de mest vänliga sätt bryr det sig inte om dem, ännu mindre följer det dem.

Det är en trogen herdes uppgift inte endast att förse sina får med gott bete och andra liknande ting, utan också att hindra dem från att lida skada. Därtill är han noga med att inte tappa bort något av dem. Men om något skulle gå vilse, går han efter det, söker det och återbördar det (Luk. 15;4). Särskilt ser han efter de unga, svaga och sjuka fåren mycket noga, väntar på dem, lyfter upp dem och bär dem i sina armar (Jes. 40:11) tills de har vuxit upp och är starka och friska.

Just så fungerar det i det andliga herdeskapet, dvs. i

kristendomen. Lika litet som ett naturligt får kan föda, styra, vägleda sig självt, eller försvara sig mot fara eller olycka – ty det är ett svagt och försvarslöst litet djur – lika litet kan vi fattiga, svaga, eländiga människor föda och vägleda oss själva andligt sett, vandra och förbli på den rätta vägen, eller av egen kraft beskydda oss mot allt ont och skaffa hjälp och tröst för oss själva i ängslan och nöd.

Hur skall en människa klara av att regera sig själv på ett Gud behagligt sätt när hon ingenting vet om Gud, är född och avlad i synd (Ps. 51:5), som vi alla är, och är av naturen vredens barn (Ef. 2:3) och fiender till Gud?

Hur skall vi finna den rätta stigen och förbli på den, när som Jesaja säger (Jes. 53:6), vi inte kan göra annat än gå vilse?

Hur är det möjligt för oss att försvara oss mot djävulen, som är en prins och regent

över denna värld och vars fångar vi alla är, när vi med all vår kraft och styrka inte kan hindra ett litet löv från att skrämma oss eller ens kommendera en svag fluga? Varför skulle vi fattiga, eländiga människor önska skryta högljutt över stor tröst, hjälp och råd mot Guds domar, Guds vrede och den eviga döden, när vi själva och andra erfar varje dag och varje stund att vi i enkla kroppsliga behov varken kan råda eller hjälpa oss själva eller söka tröst?

Låt oss därför fritt dra slutsatsen: lika litet som ett naturligt får kan hjälpa sig självt ens i minsta grad utan måste helt enkelt vara beroende av sin herde i allt, lika litet – och mycket mindre – kan en människa regera sig själv och finna tröst, hjälp och råd hos sig själv i de ting som rör hennes frälsning. Hon måste vara beroende av Gud, hennes herde, för allt detta. Och Gud är tusen

gångar mera villig och redo att göra allt som behövs för sina får än någon trogen mänsklig herde.

Denna herde, som profeten omtalade så långt på förhand, är Kristus vår käre Herre, som är en herde helt olik Moses. Moses är hård och ovänlig mot sina får. Han driver ut dem i öknen, där de varken finner bete eller vatten, endast brist (2 Mos. 3:1). Men Kristus är den gode, vänlige herden, som går efter det utsvultna och förlorade fåret i vildmarken, söker det där, och, när Han har funnit det, lägger det på sina axlar med glädje (Luk. 15:4). Han t.o.m. ger sitt liv för sina får (Joh. 10:12). Han är en vänlig herde. Vem skulle inte vara glad för att vara Hans får?

Denna herdes röst, med vilken Han talar till sina får och kallar på dem, är det heliga Evangeliet. Det lär oss hur vi kan vinna nåden, förlåtelsen för synder, och evig frälsning: inte genom Mose

lag, som gör oss ännu mer skygga, osäkra och missmodiga, även om vi i gångna tider var överdrivet blyga, skygga och skrämnda; utan genom Kristus, som är **"våra själs Herde och Biskop"** (1 Petr. 2:25). Ty Kristus har sökt oss eländiga, förlorade får och fört oss tillbaka från vildmarken. Det är, Han har förlöstat oss från lagen, synden, döden, djävulens makt, och evig fördömmelse. Genom att ge sitt liv för oss har Han skaffat nåd för oss, syndernas förlåtelse, tröst, hjälp, styrka, och evigt liv gentemot djävulen och all olycka. För Kristi får är detta en kär, ljuv röst. De är uppriktigt glada att få höra den, ty de känner den väl och låter sig vägledas av den. Men en främmande röst varken känner eller hör de, därför att den är obekant; de undviker den och flyr för den (Joh. 10:5).

Det bete med vilket Kristus föder sina får är också det kära Evangeliet, genom vilket

våra själar får föda och styrka, bevarade från fel, tröstade i alla anfäkningar och sorger, beskyddade mot djävulens list och makt, och slutligen frälsta från all brist.

Men Hans får är inte alla lika starka; de är delvis ännu förlorade, skingrade hit och dit, sårade, sjuka, unga och svaga. Han förskjuter dem inte därför utan ger dem mera uppmärksamhet och också bryr sig om dem ännu mer än Han gör med dem som inte har något fel. Som profeten Hesekiel säger i sitt trettiofjärde kapitel (Hes. 34:16): Han söker de förlorade, för tillbaka de vilsegångna, förbinder de skadade, stärker de sjuka. Och de unga lammen som just har blivit födda, säger Jesaja (40:11) tar Han i sina armar och bär dem så att de inte blir trötta och för varsamt dem som har lamm.

Allt detta verkar Kristus vår käre Herde genom sin predikan och de heliga sak-

ramenten, som det undervisas annanstans ofta om och med många ord. Det skulle ta för länge och kräva för många ord att här täckande betona alla dessa ting. För övrigt kommer profeten att nämna dem senare i psalmen.

Av dessa ord kan vi också se klart hur skamligt vi har blivit vilseledda under påvedömet. Det beskrev inte Kristus på ett så vänligt sätt som de kära profeterna, apostlarna, och Kristus själv, utan avbildade Honom så förskräcklig att vi var mer rädda för Honom än för Moses och tänkte, att Mose undervisning var mycket enklare och vänligare än Kristi undervisning. Därför kände vi Kristus endast som en arg domare, vars vrede vi måste sona med våra goda gärningar och ett helgat leverne och vars nåd vi måste utverka genom de kära helgonens förtjänst och medling. [...]

Kära vän, om vi kan föda och råda oss själva, beskydda oss mot fel, vinna nåd och syndernas förlåtelse genom vår egen förtjänst, motstå djävulen och all olycka, besegra synd och död – då måste hela Skriften vara en lögn när den vittnar om oss att vi är förlorade, skingrade, skadade, svaga och försvarslösa får. Då behöver vi inte heller en Kristus som herde som skulle söka, samla och vägleda oss, förbinda våra sår, vaka över oss och stärka oss mot djävulen. Då har Han också gett sitt liv i onödan för oss. Ty så länge som vi kan göra och uppnå alla dessa ting med vår egen kraft och fromhet, behöver vi inte alls någon hjälp av Kristus.

Men här hör du med det samma motsatsen, nämligen, att du förlorade får inte själv kan finna vägen till herden men kan endast irra omkring i vildmarken. Om inte Kristus, din Herde, sökte upp dig och förde dig tillbaka, skulle

du helt enkelt falla offer för vargen. Men nu kommer Han, söker och finner dig. Han tar dig till sin hjord, det är till kristendomen, genom Ordet och sakramentet. Han ger sitt liv för dig, håller dig alltid på den rätta stigen så att du inte skulle falla i synd. Du hör ingenting alls om dina krafter, goda gärningar och förtjänster – såvida du inte skulle säga att det är styrka, goda gärningar, förtjänst när du springer omkring i vildmarken och är försvarslös och vilse.

Nej, det är Kristus ensam som är aktiv här, förtjänar saker, och bevisar sin makt. Han söker, bär, och vägleder dig, Han förtjänar liv för dig genom sin död. Han ensam är stark och förhindrar att du går under, från att bli ryckt ur Hans hand (Joh. 10:28). Och till allt detta kan du inte göra någonting alls utom att låna ditt öra, lyssna, och med tacksägelse ta emot den out-sägliga skatten, och lära

känna väl din Herdes röst, följa Honom och undvika främlingens röst.

Om du därför önskar ha rikligt av allt till både kropp och själ, så ge framför allt noggrant akt på denne Herdes röst, lyssna till Hans ord, låt Honom föda, anvisa, vägleda, beskydda och trösta dig. Det är; håll fast vid Hans Ord, hör och lär dig det gärna, ty då blir du väl försedd till både kropp och själ.

Av det som har blivit sagt hittills kan man, hoppas jag, lätt förstå dessa ord, "**Herren är min Herde**", och i själva verket hela psalmen. Orden "**Herren är min Herde**" är korta men också mycket uttrycksfulla och lämpliga. Världen prisar och förtröstar på heder, makt, rikedom, och mänsklig gunst. Men vår psalm prisar inget av detta, ty de är alla osäkra och förgängliga. Den säger kort "Herren är min Herde". Så talar en viss, säker tro som vänder ryggen till allt timligt och

övergående, oberoende av hur ädelt och dyrbart det än kan vara, och vänder ansiktet och hjärtat rakt mot den Herren som ensam är Herre och är och gör allt. ”Han och ingen annan, vare sig han är en kung eller regent, är min Herde”, säger psalmisten. Därför talar han fritt och med all djärvhet och säger:

Mig ska inget fattas.

Så talar profeten, allmänt sett, om de olika kroppsliga och andliga välsignelser som vi mottar genom predikans ämbete. Det är som om han skulle säga: ”Om Herren är min Herde, då skall jag inte sakna någonting. Jag skall ha rikligt med kött, dryck, kläder, mat, beskydd, frid och allt det som är nödvändigt för uppehållet i detta livet. Ty jag har en rik Herde som inte låter mig lida nöd.”

Men i huvudsak talar han om de andliga ägodelarna och gåvorna som Guds Ord ordnar med och säger: ”Ef-

tersom Herren har tagit mig till sin hjord och förser mig med sitt bete och omsorg, det är, eftersom Han rikligen har gett mig sitt heliga Ord, så vill Han inte låta mig lida nöd någonstans. Han vill välsigna sitt Ord så att det är effektivt och åstadkommer frukt i mig. Han ger mig också sin Ande, som hjälper mig och tröstar mig i alla anfäktningar och trångmål och vill också göra mitt hjärta tryggt och säkert. Därför skall mitt hjärta inte tvivla på att jag är min Herres kära får och att Han är min trogne Herde. Han skall behandla mig milt som sitt fattiga, svaga får. Han skall stärka min tro och förse mig med andra andliga gåvor; trösta mig i alla mina bekymmer; höra mig när jag kallar på Honom; hålla vargen, det är djävulen från att göra mig illa; och slutligen frälsa mig från all olycka.” Det här är vad psalmisten tänker på när

han säger, ”**mig ska inget fattas.**”

”Ja”, säger du, ”men hur skall jag veta att Herren är min Herde? Jag har inte märkt att Han är så vänlig mot mig som psalmen säger; jag har, de facto, erfarit motsatsen. David var en helig profet och en man som var kär och värdefull för Gud; så det var lätt för honom att tala om saken och tro på vad han sade. Men jag kan inte tävla med honom, ty jag är en fattig syndare”.

Svar: Jag har visat här ovan att ett får har huvudsakligen i sig självt den goda egenskapen och en fin dygd, att det känner väl sin herdes röst och vägleds mera med dess öron än med ögonen. Samma dygd prisar även Kristus i sina får, när Han säger (Joh. 10:4): ”**Mina får känner min röst.**”

Men Hans röst talar såhär (Joh. 10:14, 15, 28): ”**Jag är den gode herden... och ger mitt liv för fåren...och jag**

ger dem evigt liv. Och de skall aldrig gå under, och ingen skall rycka dem ur min hand.”

Ge noga akt på denna röst och var vägledd av den. Om du gör det, tro stadigt att du är Kristi får och att Han är din Herde, som känner dig väl, och kan också kalla dig vid ditt namn.

Men när du har Honom som din Herde, då skall du säkert inte lida nöd. Ja, du har redan vad du skall ha – evigt liv. Inte heller skall du någonsin förgås. Inte heller skall någon makt vara så stor och mäktig att den kunde rycka dig ur Hans hand. Det kan du vara säker på. Ty denna Herdes röst skall säkert inte leda dig vilse. Vad kunde du behöva mer?

Men om du struntar i denna röst och vägleds av vad dina ögon ser och din gamle Adam känner, då mister du tron och den förtröstan som du borde, som ett

får, ha till Honom som din Herde.

Ibland kommer den ena tanken till dig, ibland den andra, så att du inte kan vara nöjd utan måste tvista med dig själv och säga: "Om Herren är min Herde, varför lägger Han det här på mig att världen plågar och förföljer mig så grymt helt oförskyllt? Jag sitter mitt ibland vargar, jag är inte säker om livet ett ögonblick; men jag ser ingen herde som skulle beskydda mig."

Åter: "Varför tillåter Han djävulen att skada mig så mycket med skräck och tvivel? För övrigt finner jag mig helt oduglig, svag, otålig, fortfarande tyngd av många synder. Jag känner ingen säkerhet endast tvivel, ingen tröst utan endast fruktan och darrningar på grund av Guds vrede. När skall Han slutligen manifesteras i mig att Han är min Herde?"

Sådana underliga tankar och många andra kommer till

dig om du misslyckas med att ge akt på Hans röst och Ord. Men om du håller fast vid dem, blir du frestad varken av djävulens ondska, världens ogunst och raseri, eller av din egen svaghet och ovärdighet. Du kan gå rakt fram och säga fritt: "Låt djävulen, världen, eller mitt eget samvete bekämpa mig så mycket de kan. För den sakens skull vill jag inte gräma mig till döds.

Det måste vara så och skall vara så att den som är ett Herrens får blir säkert angripen av vargarna. Det må gå med mig hur det vill, låt dem koka eller steka mig, det skall vara min tröst att min Herde har givit sitt liv för mig. Mer än det, Han har en ljuv, vänlig röst, med vilken Han tröstar mig och säger att jag aldrig skall förgås, inte heller skall någon människa rycka mig ur Hans hand; jag skall ha det eviga livet (Joh. 10:28). Och Han håller sitt löfte, oberoende av vad som händer mig. Om det på grund av

min svaghet kanske fortfarande hittas någon synd eller något fel hos mig, förskjuter Han mig inte på grund av det. Ty Han är en vänlig Herde, som vakar över de svaga fåren, förbinder deras sår och helar dem. Och för att jag skall vara desto säkrare och inte tvivla, har Han givit mig, som ett tecken, sina heliga sakrament.”

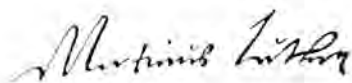
Just så var det med profeten. Han var inte alltid glad, inte kunde han heller alltid sjunga: ”**Herren är min Herde, mig ska intet fattas.**”

Tidvis saknade han mycket, nästan för mycket. Han kunde inte erfara rättvisa eller Guds tröst och hjälp, utan endast synd, Guds vrede, skräck, tvivel, och fruktan för helvetet, så som han klagar i många psalmer.

Det oaktat överger han sina känslor och binder Gud vid sitt löfte om en kommande Messias och tänker: ”Det må vara hur det vill med

mig. Det är fortfarande mitt hjärtas tröst, att jag har en nådig, barmhärtig Herre, som är min Herde, vars Ord och löfte styrker och tröstar mig.” Därför ska inget fattas mig.” Av den anledningen skrev han denna psalm och andra, så att vi skulle vara förvissade om att i verklig prövning kan vi inte finna råd och tröst någon annanstans, och att detta är en gyllene konst: att hålla sig till Guds Ord och löfte, att göra bedömningar endast på basis av Ordet och inte på basis av hjärtats känslor.

Så skall hjälp och tröst helt säkert följa, och absolut ingenting skall saknas.



1. NÄR HERREN ÄR MIN HERDE /
 vad kan mig fattas då? / Allt, allt
 vad jag behöver / jag skall av ho-
 nom få. / På Ordets ängar gröna
 / han föder sina lamm / till livets
 friska källor / han själv dem leder
 fram.

2. OCH OM FRÅN HJORDEN VILLAS /
 ett enda litet får, / så lämnar han
 det aldrig / att dö i törnesnår. /
 Han kärleksfullt det söker, / den
 trogne Frälsaren, / och trofast
 återför det / på vägen hem igen.

3. SMÅ LAMMEN SKALL HAN BÄRA /
 och gömma vid sitt bröst, / de
 sargade förbinda, / de sorgsna ge
 sin tröst. / För storm skall han
 dem skydda / och hjälpa dem i
 strid, / ge skugga sval i hettan /
 och regn i torkans tid.

4. OCH SKULLE JAG ÄN VANDRA / i
 dödens mörka dal, / jag räds ej -
 han är nära / som lindrar alla
 kval! / Visst är den hemsk och
 dystert, / den mörka Jordans flod,
 / men Jesus för mig över, / han
 ger mig hopp och mod.

5. SÅ SJUNGER JAG AV HJÄRTAT: /
 min herde Herren är. / Med fröjd
 jag honom följer / den väg som
 hemåt bär. / Blott nåd, ja, idel
 godhet / skall alltid följa mig, /
 och jag skall i hans himmel / få
 bo till evig tid.

SH 294
 Text: Okänd
 Melodi: Uno Mitts

Lutherska samlingar 2017

17.9.2017 kl. 16. Gudstjänst i
 Sibbo hos Helge och Sirkku
 Hildén, Boxvägen 191. Pastor, *Tord*
Carlström.

14.10.2017 kl. 18. Möte i Böle
 bystuga, Närpes. Predikant, *Lars*
Lövdahl.

15.10.2017 kl. 16. Gudstjänst i
 Sannäs hos Carlströms, Tågsback-
 agrändan 10. Pastor, *Tord Carl-*
ström.

29.10.2017 kl. 16. Möte i Iskmo
 bönehus, Korsholm. Predikant,
Markus Engström.

5.11.2017 kl. 16. "Reformationen
500" i Kyrkhemmet i Malax. Bibel-
 studium kring Rom. 8 av *Kristian*
Norrback, predikan av *Markus*
Engström.

26.11.2017 kl. 16. Gudstjänst i
 Lovisa hos Saarinens, Parkgatan 1
 B 11. Pastor, *Markus Engström*.

17.12.2017 kl. 16. Gudstjänst i
 Sannäs hos Carlströms, Tågsback-
 agrändan 10. Pastor, *Tord Carl-*
ström.

VID INTRESSE att ordna en Lut-
hersamling, kontakta ansvarig
 utgivare (se redaktionsrutan på
 bakpärmen).

KOLLA ANNONSERINGEN även på
 Lutherläsarens hemsida,
www.lutherlasaren.net



Samtiden under luppen

Hur blir det med prästvigningarna?

Av Boris Sandberg

Bakgrund

Ar 1986 fick kvinnan rätt till prästämbetet och följande år prästvigdes den första kvinnan. När kyrkomötet beslöt att öppna prästämbetet för kvinnor fogades en kläm till beslutet. Klämmen innebar att ingen skulle behöva handla mot sitt samvete i den här frågan. Eftersom en kläm inte har någon juridisk status var den därför inte bindande, men klämman gav intryck av att man ville vara hygglig gentemot dem som hade en konservativ syn och många ansåg antagligen att det var en bra kompromiss och röstade för förslaget.

Vartefter attityderna förändrades så förklarades klämman småningom vara betydelselös. Klimatet skärptes. De präster som hänvisade till den ansågs inte göra sin tjänsteplikt. Prästens kall förklarades lyda under statens tjänstemannalag.⁸ Vägrar man utföra en uppgift anses man ha gjort sig skyldig

⁸ Se **Susan Sundback**, Kvinnoprästfrågan i Finland – en intern kyrklig sak? Kyrkohistorisk årsskrift 2008

till tjänstevägran. Om en kyrkoherde genom praktiska arrangemang försökte följa klämman ansågs han ha gjort sig skyldig till diskriminering och kunde dras inför domstol. Det gjorde att alla kyrkoherdar anpassade sig.

Sedan kom ett skede när det nästan blev krav på att en kvinnlig präst alltid borde delta vid en förrättning eller gudstjänst. Småningom lugnade det ner sig. Enskilda präster och teologiestuderanden förde samvetskampen i det tysta.

Läget skärptes då det blev omöjligt att bli kyrkoherde om man inte avgav löfte om att samarbeta med kyrkans alla präster (underförstått: också med de kvinnliga). Samma princip började tillämpas för prästvigningar vilket ledde till att teologiestuderandena och teologiemagistrarna med den gamla synen inte kunde bli prästvigda, om de inte handlade mot Skriften och sitt av Skriften bundna samvete. Genom dessa krav och beslut uppmanar kyrkan dem att synda och det dessutom offentligt.

Den här uppräknningen är inte komplett eller i strikt tidsföljd men den visar ändå tydligt hur praxis i kyrkan anpassats efter den allmänna opinionen i kyrka och samhälle.

Väckelserörelsernas syn på ämbetet - situation och utveckling

Synen på prästämbetet har hittills varit den avgörande frågan i relationen till folkkyrkan. Framtiden kommer att utvisa om kopplingen till folkkyrkan stärks och troheten till den bibliska synen på ämbetet avtar.

Tidningen *Kirkko ja kaupunki* skriver (21.9.2007) att enligt en undersökning över hälften av kyrkans officiella missions-

organisationer (väckelserörelser) stöder den s.k. traditionella ämbetsuppfattningen enligt vilken en präst ska vara man.

Man hade dels frågat om organisationen godkänner kyrkans inställning till kvinnliga präster och om dess anställda samarbetar med kvinnliga präster.

På de båda frågorna svarade *FMS* med ett entydigt JA. *SLEY* svarade NEJ på den första och på den andra att vissa samarbetar andra inte (tydligen upp till var och en att bestämma). *Folkmissionen* sade NEJ på den första och på den andra att en stor del samarbetar. *Såningsmannen* sade NEJ på den första och på den andra att var och en följer sitt samvete. *Finska bibelsällskapet* sade sig inte ta ställning, men i princip JA. Anställda har samvetsfrihet. *Budbärarna* sade JA och håller på samvetsfrihet. *SLEF* var den enda organisationen som inte hade besvarat frågeformuläret och inte heller deltog i den överläggning som inbjudan hade sänts ut till.

Väckelserörelsernas gemensamma front håller på att falla sönder. Enligt artikeln är det *SLEY* som kraftigast motsätter sig kvinnliga präster vilket sedan ledde till att de som var för kvinnliga präster lämnade *SLEY* och bildade en ny organisation *Evankelinen lähetisyhdistys - ELY ry*.

Väckelserörelsernas lösningar

Hur har de olika väckelserörelserna löst den här konflikten? Eftersom teologiekandidater med den konservativa synen inte kan få prästvigning inom folkkyrkan med mindre än att de förbinder sig att samarbeta med kvinnliga präster har väckelserörelserna löst sitt eget behov av präster på eget sätt. *SLEY* kom för en tid sedan i rampljuset när **Martti Haverinen** vigdes till präst i Kenya i den evangelisk-lutherska

kyrkan på *Uhuru Highway*. Vigningen förrättades av ärkebiskop **Walter Obare** assisterad av SLEY:s pensionerade verksamhetsledare **Reijo Arkkila** och SLEY:s missionär i Kenya **Martti Arkkila**.

Haverinen vigdes med tanke på den verksamhet som nu bedrivs i den återinvigda Luther-kyrkan i Helsingfors som under ett antal år varit nattklubb och restaurang. Han är inte behörig för tjänst i folkkyrkan. Däremot har **Juhana Tarvainen** fått prästrättigheter i folkkyrkan trots att han också blivit prästvigd i en annan kyrka, den Ingermanländska lutherska kyrkan. Förklaringen ligger väl delvis däri att folkkyrkan har samarbete med den Ingermanländska kyrkan.

Andra som vigts inom den Ingermanländska kyrkan men inte har prästrättigheter inom folkkyrkan är **Johannes Häkämies** och **Samuel Korhonen**. **Antti Saarenketo** och **Ari Lukkarinen**, båda från SLEY, har vigts i Kenya. Liknande prästvigningar sker främst med tanke på den egna verksamheten.

Folkmissionen har flera manliga missionärer som vigts till prästämbetet i Ingermanländska kyrkan. Bland dem finns **Leif Nummela** som är bibelskollärare och chefredaktör för Folkmissionsens tidning *Uusi Tie*. På Folkmissionsdagarna 2017 sade missionsledare **Mika Tuovinen** i sitt "linjetal" som svar på frågan hur man förhåller sig till folkkyrkan att man arbetar för kyrkan utan att ge avkall på sin egen identitet. Han konstaterar samtidigt att församlingarna är väldigt olika i sin trohet till Guds ord och bekännelsen. Indirekt säger han att kyrkans gemenskap inte är så viktig, man har det allmänna prästadömet och de egna sammankomsterna, samtidigt som han säger att de inte har tillräckligt med samlingsplatser eller präster. Angående nattvarden gör man väl som

de andra väckelserörelserna hittills gjort, att man går till folkkyrkan vid de tillfällen samvetet medger det och sporadiskt när man ordnar själv.

Evangelisk-lutherska Missionsstiftet

Den organisation som dragit ut konsekvenserna fullt ut är *Missionsstiftet*. Man ordnar egna högmässor på regelbunden basis (i princip varje söndag med endast två under semestermånaden). För att undvika mässfria söndagar har man prästvigat pastorer som fungerar vid sidan av sitt egentliga arbete. För närvarande har Missionsstiftet drygt 30 präster av vilka de flesta är vigda inom Missionsstiftet. Några präster som vigts inom folkkyrkan, men som nu är verksamma i Missionsstiftet, har fråntagits prästrättigheterna i folkkyrkan. Också några andra lutherska församlingar eller frikyrkor finns.

Hur gör Slef?

För några decennier sedan hölls regelbundna högmässor i Lutherkyrkan i Helsingfors, den kyrka som nu har återinvigts och tagits i bruk av SLEY. SLEF har hittills haft som princip (undantag finns) att högmässor hålls i samförstånd med folkkyrkans församlingar som anhållit hos domkapitlet om tillstånd för SLEF att hålla nattvardsmässor. I Vasa har tre högmässor per termin hållits i Roparnäs kyrka under en lång tid. Likaså har Gloria Dei-mässor hållits på Evangeliska folkhögskolan ungefär tre per termin.

På somrarna har högmässor hållits på lägerområdena. Från och med i år ska högmässor hållas regelbundet var annan söndag i Helsingfors i SLEY:s kapell, *Det Heliga Hjärtats*

kapell, i Berghäll. Konservativa präster kommer att anlitas – också från Österbotten. Om möjligt ska högmässorna också ordnas i Vasa och Jakobstad.

Det som obönhörligt kommer emot är att de tillförlitliga prästernas antal stadigt minskar och prästvigningar utan kompromisser tillåts inte. Hur gör man? En lösning man tänkt sig är att någon biskop skulle gå med på att viga teologiekandidater enbart för missionsorganisationernas räkning. Det har inte hittills varit möjligt varför präster vigts i andra länder.

Det finns unga män som studerar/studerat teologi. SLEF kommer med all sannolikhet att försöka bereda de teologiekandidater som kommer från de egna leden möjlighet till någon form av tjänst – med eller utan prästvigning. Också de andra väckelserörelserna har börjat anställa teologer som assisterande "präster". SLEY har nyligen välsignat **Henri Haataja** som hjälppräst till pastorn vid Luther-kirkko i Tavastehus, **Lauri Parvio** (Sanansaattaja 31, 3.8.2017).

Hur gör Laestadianerna?

L *aestadianernas Fridsföreningars Förbund r.f.* dryftar också frågan seriöst huruvida man ska börja med egna nattvardsgudstjänster eller inte. Om det blir lekmannaförvaltning av sakramenten eller om man ordnar prästvigning kommer framtiden att utvisa.

Sanansaattajas f.d. chefredaktör **Hannu Kippo** intervjuas i Sanansaattaja (nr 31, 3.8.2017). Han har ofta varit kritisk till kyrkans agerande i sina ledare. Inom Evangeliföreningen har man i princip ansett att man stannar kvar i folkkyrkan och verkar inifrån oberoende av i vilket teologiskt tillstånd kyr-

kan befinner sig. Men han ifrågasätter den principen och frågar sig om SLEY ändå i något läge är tvunget att begränsa samarbetet med folkkyrkan. Han räknar ändå med att så länge man får predika Kristus som den enda frälsningsvägen så är man kvar tills man blir utsparkad.

Det här resonemanget är knappast hållbart. Det är ett sätt att rädda de fördelar man har av att vara en "inomkyrklig" organisation. Men man kan inte lämna avgörandet till andra.

Tydligen så vill de flesta organisationer också i fortsättningen samarbeta med kyrkan. Man är starkt bunden till den på olika sätt, varför det är hart när omöjligt att gå sin egen väg trots stor oenighet i läran. Kritisk solidaritet är en svår balansgång, när man vill hålla en biblisk linje men inte vet hur stora kostnaderna kan bli.

PS. **Ville Auvinen**, chefredaktör för SLEY:s tidning *Sanansaattaja* skriver i sin ledare i nummer 32, 10.8.2017: "En av tyngdpunkterna i Evangeliföreningens arbete är att bygga/grunda och vårda gudstjänstgemenskaper – eller mässgemenskaper. Vi vill kalla människor hem, till det andliga hemmet, där man i trygghet kan lyssna till Guds ord och möta Kristus i den heliga nattvarden och sålunda bli omskött av Gud."

Linjen är tydlig och klar

Av Otto Granlund

Nyligen meddelades det att ärkebiskopen för *Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland*, **Kari Mäkinen**, avgår med pension inkommande år. Redan tidigare har det varit känt att Helsingfors stift likaså ska välja efterträdare till **Irja Askola**, den första kvinnliga biskopen inom samfundet. Dessa nyheter kan för många kännas irrelevanta, men en del reagerar annorlunda. Kanske är det möjligt att de nya biskopar som blir valda har en positivare inställning till dem som har en traditionell ämbetsyn? Kanske det trots allt börjar ljusna för oss ”konservativa”?

Tiden får utvisa vilka som blir valda på olika poster, vare sig det handlar om val av biskop eller kyrkoherde. Någon form av ändring i linjen brukar hur som helst följa när en ledare byts ut mot en annan. Men samtidigt gäller det att inte låta sig förblindas av obefogade och falska förhoppningar.

Folkkyrkan har valt sin linje i ämbetsfrågan, en fråga som egentligen är avgörande med tanke på församlingens välmående. Linjen är att präster ska samarbeta oavsett kön, och att prästkandidater som meddelar att de ämnar följa sin traditionella övertygelse vägras vigning till ämbetet. Vidare ställs ”samarbetsvägrarna” inte i förslagsrum då till exempel kyrkoherdetjänster ska tillsättas. Linjen är klar och tydlig, även om den är fel. För övrigt bör det påpekas att en bekännelse-trogen lutheran inte heller kan acceptera nyordningen även om man personligen skulle få frihet att verka i enlighet med den traditionella ämbetsynen.

Ärendet berördes tidigare i år bland annat på Kyrkpressens insändarsida. I ett svar till en insändare underströk biskopen för Borgå stift, **Björn Vikström**, att den ovan beskrivna linjen håller.⁹ Även om Vikström menar att folkkyrkan får ha överseende med de präster som blivit vigda före ämbetsreformen så säger han klart ut att den som vill bli prästvigd inom folkkyrkan inte kan vägra samarbeta med kvinnliga präster. Även om linjen är fel får man dock vara tacksam för att den presenteras klart och tydligt, så att ingen behöver vandra i ovisshet om vad det är som gäller.

Kort sagt har den traditionella ämbetssynen ingen framtid i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland. Vem som blir vald till olika tjänster har i det här avseendet inte så stor betydelse. Det är inte i första hand personerna, utan strukturen och de beslut som fattats som gör det omöjligt (åtminstone på sikt) att följa den traditionella övertygelsen inom folkkyrkans ramar. Därför gäller det att inte heller agera som om en sådan framtid vore möjlig.

Tacksamt nog låter sig Gud inte bindas av människors beslut, utan Kristi kyrka är både berättigad och förpliktad att hålla sig till Guds goda ordning. *”Där den sanna kyrkan är, där föreligger med nödvändighet rätten att välja och viga kyrkans tjänare”*.¹⁰

Är det då möjligt att folkkyrkan kommer att ändra sig? Visst kan det hända. För Gud är allting möjligt. Men vi är inte kallade att spekulera i sådant eller till att sätta vårt hopp till något så osäkert. Vi är i stället kallade att för det första leva av evangelium och för det andra att också se till att även

⁹ ”Samarbete och enhet är målet”, Kyrkpressen 6/2017

¹⁰ *Om påvens makt och överhöghet*, SKB s. 352

andra får höra det – också eventuella kommande generationer! Låt oss därför arbeta för det målet enligt den ordning som Gud inrättat, utan att böja oss för människor.

* * *

Luthers 95 teser mot avlaten 1517¹¹

Teserna har tidigare presenterats tes 1–26 i Lutherläsaren 81, 27–47 i nummer 82, och 48–68 i nummer 83. Här följer de sista tjugosju teserna 69–95.

För tjuugo år sedan behandlades de 95 teserna utförligt i *Lutherläsaren 17* (september 1997, reformationen 480 år), s. 3–24.

De återstående teserna kan behandlas i tre delar: tes 69–80, kritik av avlatshandeln i församlingarna; tes 81–91, ”pinsamma frågor” som uppstår av avlatshandeln; tes 92–95, tesernas slutkläm.

a) tes 69–80 ger oss konkreta glimtar av hur avlatshandeln kunde gå till i stift och församlingar: ”avlatskommisariater” tas emot i församlingen med hedersbetygelser, påvens vapen ställs upp på synlig plats i kyrkan, överdrivna löften ges om avlatens räckvidd. På vanligt sätt arbetar Luther med parvisa

¹¹ Översättning: **Thor-Leif Strindberg**. Källa: *Alltombibeln.se* – En annan svensk översättning kan läsas på sv.wikipedia.org/wiki/De_95_teserna. Se även LL 17 (december 1997), s. 3–24.

motställningar: vördnad för ”kommissarierna”-vaksamhet mot ”gästens” förkunnelse (tes 69–70); respekt för kyrkans ordning–öppna ögon mot ”tygellöshet och fräckhet” hos avlatspredikanterna (tes 71–72); acceptering av avlatshandeln utan att glömma det större: kärleken och sanningen (tes 73–74).

b) i tes 81–91 använder Luther en ny form för sin kritik: ”pinsamma frågor” måste uppkomma hos ”lekmännen” gällande avlatshandeln, och lojala och lärda teologer (till exempel Luther) klarar knappt av att rädda påvens namn (vilket de gärna ville) inför de oundvikliga frågorna. Det är svårt att veta om de åtta frågorna som följer (tes 82–89) var sådant som cirkulerade 1517 eller om det är Luther som formulerar dem – i varje fall kommer svidande kritik i frågornas form, bland annat:

”Varför utrymmer inte påven skärselden **enbart för den heliga kärlekens skull** ... eftersom han ju friköper otaliga själar därifrån för pengars skull ... ?” (tes 82).

”Varför **fortsätter man att hålla själamässor** och årsmässor för de döda ... Det är ju fel redan att be för dem som är friköpta?” (tes 83).

”Varför bygger inte påven, som i dag är rikare än den rikaste Krösus, åtminstone denna enda kyrka, Peterskyrkan, **för sina egna pengar** i stället för att ta pengarna från fattiga troende?” (tes 86).

”Vad är det påven förlåter eller vad är det för delaktighet han ger till **dem som genom sin fullkomliga ånger har**

rätt till fullständig förlåtelse och fullständig delaktighet?"
(tes 87).

c) Teserna avslutas med två motsatspar, "frid, frid – kors, kors" (92–93), och "straff, död, helvete – andlig säkerhet" (94–95). Liksom andra motsatspar (tes 63–64 "de första till de sista – de sista till de första") ser man inte omedelbart vad motsatsen frid–kors syftar på. Bakgrunden är säkert kritiken mot falska profeter till exempel i Jer. 23:25, och en läsning kunde vara: "frid fastän där inte är någon frid" = den "frid" som avlaten utlovar; "kors även om där det inte är något kors" = äkta ånger över synden, som får ta emot Guds förlåtelse.

Det sista paret 94–95 kan läsas som en sammanfattning av Luthers ärende med alla teserna: *"att följa Kristus, deras huvud, genom straff, död och helvete, och inte låta sig invaggas i falsk andlig säkerhet"*. Grundproblemet är inte någon av de "pinsamma frågorna" som räknades upp (och fanns säkert många fler), utan hurudan den kristnas tillvaro egentligen är här i livet: är den ett tillstånd av sorg över den egna synden (som varar "hela livet", tes 1) och förtröstan på Guds nåd och förlåtelse för Kristi skull ("varje kristen som verkligen ångrar sig", tes 36; tes 87), eller kan den vara en känsla av trygghet som vilar på köpt avlat ("falsk andlig säkerhet")?

Teserna 69 - 95

69. Det är biskoparnas och kyrkoherdarnas skyldighet att ta emot den apostoliska avlatens kommissarier med alla vördnadsbetygelser.

70. Men det är i ännu högre grad deras skyldighet att hålla ögon och öron öppna så att inte dessa predikar sina egna påfund i stället för att utföra det uppdrag påven gett dem.

71. Må den som förnekar avlatens apostoliska giltighet bli bannlyst och fördömd.

72. Men må den som protesterar mot avlatspredikanernas tygellöshet och fräckhet bli välsignad.

73. Liksom påven med rätta slungar sin bannstråle mot dem som skadar handeln med avlater,

74. så kommer han att i än högre grad slunga sin bannstråle mot dem som med avlaterna som förevändning på olika sätt skadar den heliga kärleken och sanningen.

75. Det är vansinne att mena att den påvliga avlaten skulle ha sådan kraft att den kan friköpa en människa till och med om hon våldfört sig på Guds moder, om det varit möjligt.

76. Vi hävdar tvärtom att den påvliga avlaten inte kan utplåna ens den ringaste av de förlåtliga synderna vad deras skuld beträffar.

77. När det sägs att inte ens den helige Petrus skulle ha kunnat förläna en större nåd om han varit påve nu, så är det en skymf mot både den helige Petrus och påven.

78. Vi hävdar tvärtom att han och vilken påve som helst råder över något som är större, nämligen evangeliet, "andliga krafter och gåvor, att kunna bota sjuka" osv, som det heter i 1 Kor 12.

79. Det är hädelse att säga att (avlats-)korset med påvens vapen, som sätts upp på en framträdande plats (i kyrkan), är likvärdigt med Kristi kors.

80. De biskopar, kyrkoherdar och teologer som tillåter att sådant förkunnas för folket, kommer att få stå till svars för detta.

81. Denna otyglade avlatsförkunnelse gör det inte lätt ens för lärda män att skydda påvens anseende mot illvillig kritik eller ens mot lekmännens spetsfundiga frågor.

82. Till exempel: Varför utrymmer inte påven skärselden enbart för den heliga kärlekens skull och på grund av den djupa nöd som själarna där befinner sig i, vilket vore ett verkligt sunt skäl, eftersom han ju friköper otaliga själar däriifrån för usla pengars skull, pengar som ska användas till att bygga en kyrka, vilket är ett mycket tunt skäl.

83. Eller: Varför fortsätter man att hålla själamässor och årsmässor för de döda, och varför återlämnar inte påven de pengar som donerats för dessa syften, eller tillåter att de återlämnas? Det är ju fel redan att be för dem som är friköpta?

84. Eller: Vad är det för ny sorts fromhet inför Gud och påven som tillåter att en ogudaktig människa, en fiende till Gud, betalar pengar för att friköpa en from själ ur skärselden, men inte tillåter den fromma och älskade själen bli fri enbart på grund av dess nöd, utan betalning och av ren kärlek?

85. Eller: Varför ska man med pengar, genom köp av avlat, friköpa sig från de gamla kyrkliga botstadgarna, precis som om de fortfarande var i bruk, trots att de i praktiken och genom att inte tillämpas för länge sedan har upphört att gälla?

86. Eller: Varför bygger inte påven, som i dag är rikare än den rikaste Krösus, åtminstone denna enda kyrka, Peterskyrkan, för sina egna pengar i stället för att ta pengarna från fattiga troende?

87. Eller: Vad är det påven förlåter eller vad är det för delaktighet han ger till dem som genom sin fullkomliga ånger har rätt till fullständig förlåtelse och fullständig delaktighet?

88. Eller: Vad vore bättre för kyrkan än att påven skänkte varje troende denna förlåtelse och delaktighet hundra gånger om dagen, i stället för (som nu) endast en gång?

89. Om påven inte söker pengar utan själars frälsning med sin avlat, varför upphäver han då tidigare utställda avlatsbrev trots att de fortfarande är lika giltiga som någonsin?

90. När man försöker tysta ner dessa ytterst pinsamma invändningar från lekmännens sida med rent maktspråk i stället för att vederlägga dem med förnuftiga argument, så utsätter man kyrkan och påven för dess motståndares åtlöje och gör kristenheten olycklig.

91. Om avlaten förkunnades i enlighet med påvens anda och sinne, skulle alla dessa (invändningar) lätt kunna besvaras. De skulle faktiskt inte ens uppstå.

92. Så bort med alla de profeter som säger till de kristna: "Frid, frid", fastän där inte är någon frid.

93. Må det gå alla de profeter väl som säger till de kristna: "Kors, kors", även om där inte är något kors.

94. De kristna ska uppmanas att sträva efter att följa Kristus, deras huvud, genom straff, död och helvete,

95. och inte låta sig invaggas i falsk andlig säkerhet utan snarare lita på att få träda in i himlen genom många bedrövelser.

Lär oss att våra dagar är räknade, så att vi får visa hjärtan. - Ps. 90:12 -

Under hela vårt liv bör vi studera det goda livets och döendets färdighet, eftersom vårt liv i själva verket är en ständig vandring mot döden. Den som levt så, kan inte dö dåligt. Däremot är det få av dem som har levt dåligt, som dör gott. Det goda livet betyder inte ett liv i överflöd varje dag, såsom världen inbillar sig, utan det är ett liv i Guds Sons tro, om vilket Gal. 2:20 säger: **"nu lever inte längre jag, utan Kristus lever i mig. Och det liv jag nu lever i min kropp, det lever jag i tron på Guds Son som har älskat mig och utgett sig för mig."** Den goda döden betyder att vi önskar döden välkommen. Tron gör döden angenäm, och trons frukter skänker oss en god död. Den som tror att han i Kristus har en nådig Gud dör gärna, eftersom han vet vart han går.

Martin Luther
WA 16, 481

Avsändare:

Lutherläsaren
Kristian Norrback
Ginstigen 171,
66100 Malax,
Finland



REDAKTÖR: Markus Engström, Koppövägen 43, B 7, 64100 Kristinestad, Finland. Tel. +358(0)50-358 9797.
E-post: mkeengstrom@gmail.com.

ANSVARIG UTGIVARE: Kristian Norrback, Ginstigen 171, 66100 Malax, Finland. Tel. +358(0)50-919 5704.
E-post: kijana@mbnet.fi.

REDAKTIONELLA MEDARBETARE: Tord Carlström (Sannäs), Jan-Erik Back (Korsholm), Thor Hemming (Malax), Lars Lövdahl (Kristinestad) och Tom Lövdahl (Lappfjärd).

LUTHERLÄSARENS WEBBADRESS:
www.lutherlasaren.net

NYA PRENUMERATIONER OCH AVBESTÄLLNINGAR:

Till ansvarig utgivare: Kristian Norrback, Ginstigen 171, 66100 Malax, Finland. Tel. +358(0)50-919 5704.
E-post: kijana@mbnet.fi.

LUTHERLÄSARENS BANKKONTO i Finland är Nordea, Kristinestad.
IBAN: FI08 2026 1800 0072 90.
BIC: NDEAFIHH

Inom Sverige används kontonr. 8420-2.1442032064

OBS: pengar som sänds från ett annat land än Finland eller Sverige bör sändas till det finländska kontot (se ovan för kontonummer)!

BOKLÅDANS KONTAKTUPPGIFTER:

Bror-Erik Wikström,
Bölevägen 124, 64240 Böle, Finland. Tel. +358(0)6-225 8144.
Närpes Sparbank, IBAN: FI06 4963 1020 0234 74
BIC: ITELFIHH